

אשר אימצה באורח בלתי ביקורתי את עגת הדקונסטרוקציה כדי להתייבב בעמדה אנטי-ציונית הממעיטה מחשיבות הטקסטים העבריים והנרטיב היהודי" (עמ' 26). הוא מוסיף כי דקונסטרוקציה אנטי-ציונית זו היתה זרה לחלוטין לאתוס ולדינמיקה של דור המדינה, וכי דווקא ספרות דור המדינה התנגדה בתוקף לחזון ארץ ישראל השלמה לאחר 1967 על מנת שלא להשתקע ב"אחר" ובדיכוי, וגם לא בפולחן האחרות לסוגיה. יחס הכבוד שלה למגוון התרבותי, לא נועד "לשם הקרבה של ישראליות מודרנית על מזבח האחרות" (עמ' 27).

לדעתי, זה לב לבו של הוויכוח העקיף בין מוקד לבין פדיה וגם עיקר העדכון של 'עכשיו', נכון לעכשיו. כלומר, הוויכוח בין המודרניזם ששלט בכיפה כשנוסד "עכשיו" לפוסט-מודרניזם ששולט בכיפה היום. בעיקרו של דבר נשאר מוקד נאמן ל"מודרניזם העילי" שבו החזיק, הדוגל בהיררכיה אובייקטיבית של טקסטים ומתנגד לרב-תרבותיות יחסית. ובניסוחו שלו: "הדקונסטרוקציה הפוסט-מודרנית בניגוד לעמדת המודרניזם העברי והכללי, הדוגל בהיררכיה של חשיבויות בממלכת הטקסטים, מבטלת את אתוס ההיררכיות בכלל ויוצאת בהנמקות אנטי-לוגוצנטריות נגד המהות האובייקטיבית באשר היא, וזאת בשם הרמנויטיקה ופרשנות הפותחת פתח לרלטיוויזציה מוחלטת של טקסטים" (עמ' 26). דברים העולים בקנה אחד גם עם עמדתו הפוליטית, הציונית, כנגד העמדות הפוסט-ציוניות ופוסט-לאומיות הנגזרות מן הפוסט-מודרניזם.

לדעתי, ההכרעה בין שני סוגי השיח הללו, המודרני והפוסט-מודרני, טרם נפלה סופית, אף שזה האחרון הוא דומיננטי כיום. לכן צריך להעריך את עמדתו של מוקד, שאינו נסוג מעקרונותיו וממשיך לייצג עמדה שאנו עשויים עוד להזדקק לה בעתיד.

"משא כלב" כנעני

עודד פלד הוא משורר אמיתי, אמן הבקי בכל רזיה של מלאכת השירה. מעידים על כך השירים המכונסים בספר פתח דבר מבוחר שירים 2005-1973 (הוצאת 'קשב' לשירה), אבל לא פחות מעיד על כך גם הדיסק המצורף לספר שבו קורא פלד משיריו. ופלד קורא נפלא. הוא יודע לפסק פסוק, לשמור על ריתמוס נכון, לקיים, לאורך שורות רבות ואף פואמות ארוכות, מתח שירי דרוך מבלי למעוד. רק

משורר המכיר את סודות הכתיבה כמוהו יכול לקרוא ככה. וזה מה שמבדיל, לעתים, משורר של ממש ממשרבט של מילים, כשם שיכולת הרישום מבדילה צייר אמיתי ממתחזה חסר כשרון.

ואכן, יכולת הציור שלו נפלאה. הפואמה 'קריש' המוקדשת לאביו, יוסף שונפלד, רציפה

עודד פלד, צילום: אורה המר

תמונות נהדרות. הנה אחד הפורטרטים של האב: "הערב אני מתבונן בידישיסט הזקן שממול / כובע מעור, עניבה בלויה וזקן אפרפר משוטט מימין לשמאל / מעל שורות עיתון / ... ומבט מעומעם מקפל בתוכו חוכמת נזיר זן ולהט מהפכני כבה, / אקס בונד?" (עמ' 66). והלא ספרות היא קודם יכולת מימטית לתאר מציאות במילים! פלד ניחן גם בביטחון שירי ובתנופה גדולה. בעניין זה הציב לו למופת מורים גדולים, וולט ויטמן, אלן גינזבורג (גם ניקוס קונצקיס), שמיצירותיהם תרגם ואת אומנותם למד.

שירתו באחד עשר ספריו שפרסם עד כה רחבה, עמוקה, גם טרגית לעתים, ועוסקת בנושאים הגדולים של התקופה (שואה, זיכרון, סבל) שלא אוכל להרחיב עליהם הדיבור כאן, לכך יש להקדיש מאמר נפרד. ברצוני, לכן, להצביע רק על תמה צנועה אחת, שולית אולי, אבל מרתקת, העוברת לאורך ספרו. למעשה נמשכתי אליה כבר בהצצה חטופה בדש הימני של הספר, וכונתי לתצלום הנפלא של המשורר וכלבו, מעשה ידיה של אורה המר, שכבש את לבי. תוך כדי קריאה התברר לי שיש לו מקום מיוחד גם בשירים.

כבר בשיר המוקדם 'יום הולדת', מעין שיר חניכה הכולל התבוננויות שונות על החיים,

המוקדש לאלן גינזבורג ונכתב במלאות למשורר עשרים ושלוש שנים, מאוזכר הכלב כאחד ממושאי ההתבוננות של המשורר ברחוב: "תמיד אני חוזר אליו איכשהו / ומתבונן בחממה הזו של הולכים על שתיים ורצים על ארבע..." (עמ' 32). גם המחזור 'עלוה', מחזור מורכב על מוות, נפתח בתיאור הכלב כמי שיודע להסתתר בעת מותו: "1. שאיש לא יחזה בגסיסה / / כך הכלב / זו דרכו בעלוה" (עמ' 83) ואף מסתיים בו: "...וגלוי ראש אחרון ינבח בלילות" (עמ' 92).

מחזור השירים 'לילה כנעני' מוקדש "לזכרו של בר, כלב כנעני" (הקדשה החוזרת גם בעמ' 186 "לזכרם של בר ובר רועים גרמנים"). השיר הראשון, 'מוצא אל היער', כתוב כביכול מתוך תודעתו של "כלב לבן מנומר כתמים שחורים מנמנם על שטיח" המהרהר: "אה, רוגע מפיס עצמות / צלילות דעת מתוקה - , נולדתי לבן / אך בעורקי מקצב שחור..." הכלב הזה, הצופה בטלוויזיה, הוגה הרהורים פילוסופיים: "ואף כי אלוהים נעדר לרוב ממסכי / הכפירה שלי ירא אנוכי את השמים / ומכבד כל חי המתהלך על פני האדמה..." זהו כלב נאור, שאינו מאמין באלוהים, אך מכבד כל בריה, ורוצה אף להיות משורר: "ורוצה בכל מאודיאודי לכתוב / בכוונה גדולה חרוזים כנעניים..." (עמ' 95). השיר 'זמר עתיק' (ולדעתי גם 'לילה כנעני', סיום) מספר על מותו של הכלב: "הוא הסתלק ביום כיפור / אותו לילה הייתי רחוק מכאן, צמתי / ... / איני יודע כמה סי.סי. רעל בלע / אם הסתתר בסבך, שאיש / לא יחזה בגסיסה" (עמ' 101). ביהדות, כידוע, צדיקים גמורים זוכים להסתלק ביום כיפור.

הכלב מייצג, מצד אחד, את חושיו המחוודים של המשורר ("כלב כנעני אוזני מפרש יקוף, ירחח / בבהילות יטוס לכר דשא רחוק..."), מצד שני הוא גם בעל נשמה פילוסופית, שום דבר לא מזיז לו ("אבל הכלב בשלו, סטואי, / מה לו ולקרקור צפרדעי המות..." עמ' 229).

מקום מרכזי שמור לכלב גם בפואמה המרגשת החותמת את הספר 'ראינו ביפי הארץ הזו' שהיא מעין שיר סיכום משפחתי והיסטורי של הארץ הזו מימי אברהם עד ימינו אלה. בין השאר נאמר בה: "זה משא כלב בנביאים חזיון נחיריים מפת ארץ יתווה / ... שהרי ביפי הארץ ראינו שאלוה שורה בה..." (עמ' 252).

את יחסו השורשי והטבעי לארץ מעדיף פלד לבטא באמצעות "משא כלב" כנעני, שהוא מן הצאצאים הוותיקים של הארץ, עוד לפני ששבנו אנו אליה, כשם שארץ כנען כולה היא ארצם של העמים שישבו בה לפני שבני ישראל כבשוה מידיהם.